[P]

BESLUT

Datum
2026-11-26

Dnr
13765-2025
och 4213-2026

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Kritik mot Södertörns tingsrätt och Kriminalvården, anstalten Kristianstad, för brister i samband med delgivning av stämning i brottmål. Även vissa uttalanden om Åklagarmyndighetens handläggning när åtal väcks för brott som snart kommer att preskriberas

Beslutet i korthet: ChefsJO har granskat Åklagarmyndighetens, Södertörns tingsrätts och Kriminalvårdens handläggning i ett fall där åtal väcktes kort tid innan brottet skulle preskriberas.

I beslutet gör chefsJO vissa allmänna uttalanden om åklagarens handläggning i ett sådant fall. Han konstaterar det inte finns någon författningsreglerad skyldighet för en åklagare att uppmärksamma tingsrätten på att ett brott inom kort kommer att preskriberas, men att det är lämpligt att åklagaren i vissa fall ändå gör det som en serviceåtgärd åt tingsrätten. I det aktuella fallet hade åtal väckts sex dagar före det att brottet skulle preskriberas. Enligt chefsJO bör åklagaren i ett sådant fall uppmärksamma tingsrätten på den stundande preskriptionen. Då utredningen inte ger ett entydigt svar på om åklagaren gjorde det riktar chefsJO ingen kritik mot Åklagarmyndigheten för handläggningen.

Dagen efter att det ifrågavarande åtalet kom in till tingsrätten utfärdade domstolen stämning. Samma dag bad tingsrätten anstalten Kristianstad om hjälp med att överlämna stämningen till den tilltalade, som vid tiden avtjänade ett fängelsestraff i anstalten. Anstalten verkställde uppdraget två veckor senare. Vid den tidpunkten hade de åtalade gärningarna preskriberats. Utredningen visar att tingsrätten inte gjorde en självständig bedömning av när preskription skulle inträda innan stämning utfärdades. ChefsJO konstaterar att tingsrätten borde ha gjort det och att den kontrollen borde ha föranlett domstolen att informera anstalten om att delgivning brådskade. Tingsrätten borde också ha följt upp delgivningen tidigare än vad som gjordes med hänsyn till den stundande preskriptionen. Tingsrätten kritiseras för att den brustit i handläggningen i nu nämnda avseenden.

Anstalten Kristianstad kritiseras för att anstalten dröjt med att överlämna stämningen till den tilltalade.

ChefsJO bedömer att handläggningen av det aktuella åtalet brast i flera led. Han understryker vikten av att samtliga aktörer inom rättsväsendet tar sitt ansvar för handläggningen i liknande fall och fullgör sina uppgifter på ett omsorgsfullt sätt.

Anmälan i ärende dnr 13765-2025

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Södertörns tingsrätt och Kriminalvården. Av anmälan framgick att AA var en av flera målsägande i ett brottmål där åtal väcktes mot en person för sexuellt ofredande. Enligt åtalet hade den tilltalade bl.a. filmat målsägandenas underliv. Gärningarna hade begåtts på en skola flera år tidigare när målsägandena var minderåriga. Enligt AA hade tingsrätten och Kriminalvården dröjt med att delge den tilltalade ansökan om stämning. Dröjsmålet ledde till att åtalet där AA var målsägande preskriberades.

Utredning

Handlingar i brottmålet hämtades in från Södertörns tingsrätt. JO hämtade även in muntliga upplysningar från domstolen gällande målets handläggning. Ärendet remitterades därefter till tingsrätten och Kriminalvården för yttrande över handläggningen.

Tingsrätten (genom lagmannen BB) lämnade i huvudsak följande yttrande:

> **Rådmannen CC:s redogörelse för målets handläggning**
>
> Målet rör flera fall av sexuellt ofredande mot ett stort antal målsäganden som har varit under arton år vid gärningstillfällena. Åklagaren har väckt åtal i målet vid två tillfällen. Vid tiden för åtals väckande var den tilltalade intagen på anstalt. Den första stämningsansökan kom in till tingsrätten den 26 augusti 2025. I åtalet angav åklagaren att det förelåg risk för preskription. Tingsrätten utfärdade därför stämning och översände den till anstalten för delgivning den 27 augusti 2025. Anstalten delgav den tilltalade stämning samma dag.
>
> Åklagaren har därefter den 2 september 2025 på nytt ansökt om stämning i samma mål. Åtalet omfattade 49 åtalspunkter och ett stort antal målsäganden. Jag påbörjade omedelbart beredningen av målet med ett stort antal kontakter med åklagare, försvarare och målsägandebiträden för att förstå hur målet på bästa sätt kunde hanteras och avgöras. Eftersom det under dagen inte gick att klarlägga hur många dagar huvudförhandlingen skulle behöva ta och vilken bevisning som skulle behöva läggas fram samt på vilket sätt utfärdade jag dagen därpå, den 3 september 2025, stämning mot den tilltalade som översändes till anstalten för delgivning. Anstalten delgav den tilltalade stämningen den 17 september 2025.
>
> Åklagarens stämningsansökningar den 2 september 2025 innehöll ingen upplysning om att det förelåg risk för preskription. Eftersom det ankommer på åklagaren när denne väcker åtal att bedöma om en gärning kan vara preskriberad och då åklagaren beträffande tidigare åtalade gärningar uppgett att det förelåg en risk för preskription fanns det den 2 september 2025 ingen anledning för tingsrätten att misstänka att det fanns någon risk för preskription. Det är givetvis så att tingsrätten normalt gör en bedömning om det finns någon sådan risk när ett åtal kommer in. Detta bygger då på att tingsrätten noterar vilken rubricering åklagaren satt på gärningen och när åklagaren angett att den begåtts. I det här fallet har det varit avsevärt mer komplicerat att göra en sådan bedömning. För att kunna konstatera om det funnits en risk för preskription har tingsrätten behövt räkna fram artonårsdagen för ett femtiotal målsäganden och sedan från dessa dagar räkna ut preskriptionstiden för respektive åtalspunkt. Eftersom stämning har utfärdats inom en dag och översänts till anstalten för delgivning, där delgivning tidigare skett inom mycket kort tid, hade en sådan åtgärd från rättens sida inte lett till en snabbare handläggning av frågan om utfärdade av stämning än vad som nu skett.

När stämning utfärdas bevakas delgivningsfrågan automatiskt av tingsrättens verksamhetsstöd Vera sju dagar efter det att stämningen utfärdats. När bevakningstiden går ut prioriteras åtgärder i mål där risken för t.ex. inställd förhandling eller att delgivning inte kommer att ske för övriga mål. Eftersom tingsrätten varit medveten om att den tilltalade var intagen i anstalt har risken för att delgivning inte kunnat ske varit extremt liten. Det är inte heller ovanligt att delgivning sker relativt omgående men att redovisningen av delgivningen till tingsrätten dröjer något från anstalten. Det har därför inte funnits någon särskild anledning för tingsrätten att i detta fall påminna anstalten om delgivningen före det att delgivningen redovisades till tingsrätten. Det ska också understrykas att domstolen under tiden mellan det att stämningen utfärdades och det att den delgavs har bedrivit ett mycket aktivt beredningsarbete av själva målet, vilket bl.a. lett till att förhandlingstiden i målet skurits ner från de av åklagaren föreslagna tio huvudförhandlingsdagar till en knapp dag. Det är givetvis olyckligt att preskription inträtt för en av de åtalade gärningarna. Jag har dock svårt att se att tingsrätten haft skäl att agera på annat sätt än vad vi gjort i det aktuella fallet.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten delar rådmannen CC:s bedömning. Målet har omfattat ett mycket stort antal åtalspunkter och flera målsäganden som omfattats av preskriptionsreglerna i 35 kap. 6 § BrB. Tingsrätten har inte fått någon indikation från åklagaren att preskription skulle vara nära förestående för någon av åtalspunkterna i den stämningsansökan som inkom den 2 september 2026. Åklagaren hade lämnat en sådan upplysning vid den tidigare stämningen i målet som inkom bara några dagar tidigare, frånvaron av sådan information vid det andra åtalet har alltså tingsrätten tolkat som att det inte förelåg någon risk för preskription. Stämning har utfärdats av tingsrätten utan dröjsmål och skickas till en anstalt där delgivning normalt sett sker relativt omgående.

Tingsrätten har att uppmärksamma frågan om preskription innan stämning utfärdas och har ansvar för att delgivning sker. I det här fallet har tingsrätten gjort vad som kan förväntas och även om det givetvis är olyckligt kan inte tingsrätten lastas för att preskription inträffat under delgivningstiden.

Den 6 februari 2026 meddelade tingsrätten dom i [målet] (*JO:s omskrivning*). I domen avvisades samtliga åtalspunkter och samtliga skadeståndsanspråk avslogs. Vid tiden för upprättande av detta yttrande har domen inte vunnit laga kraft.

Kriminalvården (genom regionchefen DD vid Region Syd) inkom med ett yttrande där bl.a. följande framgick:

Utredning

Allmänt om rutiner på anstalten Kristianstad

Administrationen på anstalten Kristianstad bevakar verksamhetsställets myndighetsbrevlåda. Delgivningar gällande handlingar från tingsrätten hanteras av administrationen i första hand. Om post har inkommit elektronisk väg till myndighetsbrevlådan så skrivs den ut och lämnas över till ansvarige vakthavande befäl samma dag. Det är vakthavande befäl som i sin tur ombesörjer delgivning genom att gå med handlingen samt delgivningskvittot till berörd intagen för att delge handlingen/handlingarna. Det kan även vara vakthavande befäl som skriver ut handlingarna. Administratörerna skickar då mailet med exempelvis stämning och delgivningsblankett till ansvariga vakthavande befäl. Efter delgivning scannas delgivningskvittot och skickas till aktuell tingsrätt av vakthavande befäl i första hand eller med hjälp av administratörer i andra hand.

Det förekommer att tingsrätten uttryckligen ber om skyndsam hantering.

Delgivning vad gäller aktuellt ärende

Av den utredning som skett har anstalten Kristianstad erhållit mail från Södertörns tingsrätt den 3 september 2026 (*årtalet ska rätteligen vara 2025, JO:s anm.*), som bett om hjälp med delgivning av en bifogad stämning. Tingsrätten har sedermera mailat anstalten en påminnelse den 17 september 2025. Efter påminnelsen har anstalten omgående delgett den intagne stämningsansökan. Tingsrätten har varken i första mailet eller i ett senare skede uppmärksammat anstalten på att det förelåg risk för preskription och att delgivning behövde ske skyndsamt. Varken personalen i administrationen, vakthavande befäl eller personalen på den aktuella avdelningen har ytterligare kännedom om vad som hänt i den aktuella situationen och varför delgivning skett först efter påminnelse av tingsrätten den 17 september 2026 (*årtalet ska rätteligen vara 2025, JO:s anm.*). Det finns inte heller någon anteckning eller annan rapportering kring delgivningen eller att den borde ske skyndsamt.

[…]

Kriminalvårdens, Region Syds, bedömning

Det framkommer av utredningen att Södertörns tingsrätt på elektronisk väg skickat en utfärdad stämning inklusive ett delgivningskvitto till anstalten med en önskan om hjälp med delgivning av stämning. Det framkommer också att anstalten mottagit mailet via sin myndighetsbrevlåda.

Inkommande delgivningar eller andra underrättelser från myndigheter ställer mycket höga krav på noggrannhet i hanteringen på en anstalt. Det framgår av Kriminalvårdens handbok om förvaltningsrätt en rutin om tillvägagångssättet för hur delgivning av beslut och handlingar från andra myndigheter ska ske. Några brister i förfarandet som sådant har inte framkommit i utredningen.

Vidare framgår av anstaltens egen rutin att delgivning sker omgående. I förevarande fall har delgivning av stämning från tingsrätten inte skett i samband med förfrågan från tingsrätten, utan först två veckor senare efter en påminnelse från tingsrätten. Det får anses som en brist i anstaltens egen rutin att inte omgående tillgodose tingsrättens begäran. Utifrån utredningen är det Kriminalvårdens bedömning att bristen inte berott på något annat än ett enskilt misstag, vilket är beklagligt. Varken i utredningen vid Södertörn tingsrätt eller vid anstalten Kristianstad har påvisats att det fanns anledning för Kriminalvården att utgå från att delgivningen var brådskande med hänsyn till risken för åtalspreskription. I samband med påminnelse från tingsrätten har anstalten sedermera skyndsamt, och enligt rutin, delgett stämningen till den intagne och mailat över ett undertecknat delgivningskvitto till tingsrätten. Anstalten kommer se över tillvägagångssättet och sin rutin för delgivning för att undvika att något liknande inträffar igen.

JO:s initiativ i ärende dnr 4213-2026

Med anledning av uppgifterna som förekommit i tillsynsärendet om att åklagaren i stämningsansökan som kom in till tingsrätten den 26 augusti 2025 hade uppmärksammat tingsrätten på att vissa brott inom kort skulle preskriberas, men att en sådan upplysning inte hade lämnats beträffande åtalet där AA var målsägande, beslutade jag att i ett särskilt ärende granska åklagarens hantering av preskriptionsfrågan.

Åklagarmyndigheten fick del av bl.a. AA:s anmälan och Södertörns tingsrätts yttrande i tillsynsärendet. Myndigheten uppmanades därefter att yttra sig över vilka överväganden som gjordes i fråga om behovet av att uppmärksamma tingsrätten på risken för preskription.

Åklagarmyndigheten (genom vice riksåklagaren EE) lämnade i huvudsak följande yttrande:

Bakgrund

Av handlingarna i ärendet framgår i huvudsak följande.

Åklagaren var förundersökningsledare i ärendet som rörde bland annat ett stort antal sexualbrott med många målsäganden. Gärningarna var begångna innan målsägandena fyllt 18 år. Under utredningen lade åklagaren ned flera brottsmisstankar på grund av bl.a. preskription.

Den 26 augusti 2025 väckte åklagaren åtal avseende sexuellt ofredande mot en målsägande. Under rubriken upplysningar i stämningsansökan angavs att gärningen skulle preskriberas den 28 augusti, dvs två dagar senare.

Den 29 augusti beslutade åklagaren att lägga ned flera brottsmisstankar om sexuellt ofredande med anledning av preskription. Besluten expedierades till domstolen.

Den 2 september väckte åklagaren, i två separata stämningsansökningar, åtal för ett stort antal sexuella ofredanden. Till stämningsansökningarna bifogades sekretessbilagor med målsägandenas namn och födelsedatum. Av bilagorna framgår att åtalspunkterna sorterats efter målsägandenas ålder med de äldsta målsägandena först.

Åklagaren har lämnat följande upplysningar.

Jag var förundersökningsledare i ett ärende med ett stort antal målsäganden. Under förundersökningens gång uppkom fortlöpande ett flertal frågor avseende handläggningen av målet, såsom frågor som gällde förordnande av målsägandebiträden, antalet sådana biträden, preskription samt antalet brottsmisstankar. Mot bakgrund av dessa handläggningsfrågor och ärendets komplexitet fördes en kontinuerlig dialog med domstolen under förundersökningen, huvudsakligen via e-post och telefonsamtal. Kontakten skedde med domstolssekreteraren FF samt med domarna GG och CC. Under förundersökningens gång preskriberades ett flertal brottsmisstankar. I dessa delar fattades beslut om att inte väcka åtal på grund av preskription, vilka expedierades till domstolen. I nära anslutning till att åtal väcktes så lades också ett stort antal brottsmisstankar ned, med anledning av att preskription inträtt. Domstolen har därigenom fortlöpande informerats om att preskription var en aktuell och återkommande fråga i ärendet.

I samband med att målsägandena skulle kallas till förhör under våren 2025 gavs framställningar in om förordnande av målsägandebiträden. Vid detta tillfälle omfattade ärendet 57 målsäganden där misstankarna inte hade preskriberats. GG, som vid denna tidpunkt handlade målet vid domstolen, efterfrågade en sammanställd lista över samtliga målsäganden. En sådan lista upprättades och gavs in till domstolen. Av listan framgick målsägandenas namn, sekretessnamn samt födelsedatum. Målsägandena var ordnade efter födelsedatum. Domstolen utgick från denna lista vid förordnande av målsägandebiträden. Samma lista användes även av åklagare och polis som underlag för bedömning av preskriptionstidpunkter. Mot denna bakgrund är det inte korrekt att domstolen behövt kontrollera preskription för varje enskild målsägande separat, då relevanta uppgifter framgick av den ingivna sammanställningen.

Samma dag som åtal väcktes, den 2 september 2025, hade jag ett telefonsamtal med domaren CC där vi diskuterade handläggningen av målet. Samtalet avsåg bland annat tidpunkt för huvudförhandling, preskriptionsfrågor samt hantering av eventuella skadeståndsanspråk. I samtalet framhöll jag att preskription löpande inträdde i ärendet och att det därför var av vikt att delgivning skedde skyndsamt. Jag fick besked om att handlingarna inom kort skulle översändas till Kriminalvården samt att delgivningen av den första stämningsansökan hade genomförts utan problem.

> Frågan om preskription var under hela förundersökningen återkommande och diskuterades vid flera tillfällen i kontakterna med domstolen. Då den huvudsakliga kommunikationen avseende handläggningsfrågor skedde muntligen bedömde jag att det var tillräckligt att uppmärksamma preskriptionsfrågan i dessa samtal med handläggande domare. Enligt min kännedom finns det inte något uttryckligt krav på att sådan information ska lämnas skriftligen.
>
> – – –
>
> **Bedömning**
>
> Av brottsbalkens bestämmelser följer att preskriptionstiden för ett brott upphör att löpa om den misstänkte delges åtal för brottet. Det är domstolen som förfogar över denna åtgärd, även om den normalt initieras av åklagaren genom stämningsansökan. Det finns inte någon lagstadgad skyldighet för en åklagare att när åtal väcks informera domstolen om att preskription är nära förestående. Det är naturligtvis ändå bra om åklagaren uppmärksammar domstolen på det eftersom möjligheten till lagföring därigenom kan ökas.
>
> I det aktuella ärendet har åklagaren haft en löpande kontakt med domstolen angående bl.a. frågan om preskription. Hon har tillhandahållit domstolen den sammanställning som hon och Polismyndigheten har använt för att beräkna preskriptionstider. Hon har vidare utformat åtalen utifrån målsägandens ålder och därigenom underlättat beräkningen av preskription. Hon har också, samma dag som det aktuella åtalet väcktes, vid muntlig kontakt med domstolen och handläggande domare lyft frågan om preskription och vikten av skyndsam delgivning av stämningsansökan.
>
> Jag kan sammantaget inte se att det finns något skäl att rikta kritik mot åklagarens handläggning.

Södertörns tingsrätt fick tillfälle att kommentera Åklagarmyndighetens remissvar.

Rättsliga utgångspunkter

Åtalspreskription

I 35 kap. 1 § brottsbalken, BrB, finns bestämmelser om s.k. åtalspreskription. Regleringen innebär att påföljd inte får dömas ut för ett brott när det har gått en viss tid efter brottet. Om den misstänkte häktas eller delges åtal för brottet sker ett preskriptionsavbrott och preskriptionstiden upphör därmed att löpa. För vissa brott som begås mot personer som ännu inte fyllt arton år gäller enligt 35 kap. 6 § BrB att preskriptionen räknas från den dag då målsäganden fyller arton år. Det gäller bland annat för brottet sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 § andra stycket BrB. Detsamma gällde enligt bestämmelsens tidigare lydelse.

Utfärdande av stämning

När ett åtal väcks ska tingsrätten granska att stämningsansökan uppfyller de formella kraven och annars förelägga åklagaren om komplettering. Om det föreligger ett rättegångshinder ska ansökan avvisas (se bl.a. 45 kap. 4 och 8 §§ rättegångsbalken, RB). JO har tidigare uttalat att även preskriptionsfrågan ska uppmärksammas vid den inledande kontrollen, och att de inledande åtgärderna ska vidtas snarast, i allmänhet i anslutning till att stämningsansökan kommer in till rätten (se JO beslut den 24 februari 2022, dnr 1685-2020). I sammanhanget kan dock noteras att ett preskriberat brott inte ska avvisas utan lämnas utan bifall.

Om en stämningsansökan inte avvisas ska rätten utfärda stämning på den tilltalade att svara på åtalet (45 kap. 9 § RB). Det har inte angetts någon tidsfrist för att göra detta, men bestämmelsen förutsätter att stämning utfärdas utan dröjsmål. JO har tidigare uttalat att anstånd med utfärdande av stämning i upp till ett par veckor efter det att stämningsansökan kommit in till rätten kan vara befogat om det är påkallat av mer praktiskt betonade skäl, t.ex. därför att kallelse till huvudförhandlingen ska ske i stämningen och en tingsdag är under planering. Om det inte finns några sådana skäl bör däremot stämning utfärdas utan dröjsmål, eftersom vissa rättsverkningar – däribland frågan om preskription – är knutna till den tidpunkt då den tilltalade delges stämning. (Se bl.a. JO 1989/90 s. 30, dnr 2855-1987, JO 2007/08 s. 53, dnr 238-2006, och protokoll från JO:s inspektion av Södertörns tingsrätt den 14–16 december 2015, dnr 6685-2015.)

Delgivning

En myndighet som handlägger ett mål eller ärende ska se till att delgivning sker (7 § delgivningslagen [2010:1932], DelgL). Delgivning kan ske genom bl.a. vanlig delgivning och stämningsmannadelgivning. Vanlig delgivning äger rum genom att handlingen som ska delges skickas eller lämnas till delgivningsmottagaren (16 § DelgL). Stämningsmannadelgivning sker genom att en person som är behörig att utföra sådan delgivning enligt lagen lämnar handlingen som ska delges på något av de sätt som anges i lagen och dokumenterar åtgärden (31 § DelgL).

Stämningsmannadelgivning får utföras av t.ex. personal hos Kriminalvården om delgivningsmottagaren är intagen i bl.a. kriminalvårdsanstalt (40 § andra stycket DelgL).

Bedömning

Åklagarmyndighetens handläggning

Utredningen visar att åklagaren den 2 september 2025 väckte åtal mot en person för flera fall av sexuellt ofredande av ett stort antal målsägande, däribland AA. När ansökan om stämning kom in till tingsrätten var det sex dagar kvar till dess att gärningarna som avsåg AA skulle preskriberas. I stämningsansökan angavs inte att preskription var nära förestående. En sådan upplysning hade emellertid lämnats i en stämningsansökan som åklagaren den 26 augusti 2025 hade gett in i målet beträffande ett liknande åtal där preskription skulle inträda två dagar senare.

Som Åklagarmyndigheten har beskrivit finns det inte någon författningsreglerad skyldighet för en åklagare att när åtal väcks informera tingsrätten om att ett brott snart kommer att preskriberas. Domstolen har en självständig skyldighet att uppmärksamma preskriptionsfrågan, vilket jag återkommer till i det följande. JO har dock tidigare uttalat att om en åklagare väcker åtal när endast kort tid återstår innan brott preskriberas är det lämpligt om åklagaren anger detta som en serviceåtgärd för tingsrätten (se JO:s beslut den 6 februari 2009, dnr 4857-

2008). Ett liknande synsätt kommer till uttryck i Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning 2022:20 Preskription av sexualbrott mot barn och barnpornografibrott, där det anges att det kan finnas anledning för åklagaren att uppmärksamma domstolen på tidpunkten för preskription om den ligger nära i tiden (se s. 6).

Jag ansluter mig till den nu redovisade uppfattningen. En ordning där åklagaren i samband med att åtal väcks uppmärksammar tingsrätten på brott som inom kort kommer att preskriberas är väl förenlig med den förvisso inte direkt tillämpliga men övergripande bestämmelsen om samverkansskyldighet som gäller för myndigheter enligt 8 § första stycket förvaltningslagen (2017:900), FL, och som även kommer till uttryck i 6 § andra stycket myndighetsförordningen (2007:515). Den princip som bestämmelserna ger uttryck för slogs fast redan i 1634 års regeringsform där det angavs att myndigheter ska räcka varandra handen.

Det går inte att ange en generell riktlinje för hur nära förestående preskription ska vara för att aktualisera en upplysning från åklagarens sida. Huruvida en upplysning ska lämnas får i stället avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Utgångspunkten måste vara att en åklagare bör vara generös med att lämna upplysningar om preskription. Detta ligger i såväl åklagarens som domstolens intresse.

Enligt min mening bör åklagaren överväga att informera domstolen om tidpunkten för preskription om den inträffar inom några veckor efter åtalets väckande. Om en gärning kommer att preskriberas inom några dagar efter att åtal väckts bör en upplysning alltid lämnas. Det kan också finnas situationer då det är lämpligt att åklagaren upplyser om preskriptionstidpunkten fast denna ligger längre fram i tiden. Som exempel kan nämnas att åklagaren har kännedom om förhållanden som talar för att det kommer att ta tid för tingsrätten att få den tilltalade delgiven åtalet. Så kan vara fallet bl.a. om den tilltalades vistelseort inte är känd eller om han eller hon vistas utomlands eller aktivt undandrar sig delgivning.

Hur en upplysning av det aktuella slaget bör lämnas behandlas inte i JO:s tidigare beslut och berörs inte heller i Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning. För egen del ser jag klara fördelar med att informationen lämnas skriftligen i stämningsansökan. Ett sådant förfarande bidrar till tydlighet genom att informationen tillgängliggörs för alla på domstolen som handlägger åtalet och detta på samma sätt. Jag kan inte se något hinder mot att åklagaren i stället muntligen informerar tingsrätten om den förestående preskriptionen om det framstår som lämpligare i det enskilda fallet. För att undvika missförstånd bör dock som utgångspunkt ett likartat tillvägagångssätt användas beträffande åtal som förekommer i samma mål vid domstolen.

I det aktuella fallet väcktes åtalet där AA var målsägande sex dagar innan brottet skulle preskriberas. I ett sådant fall bör åklagaren uppmärksamma tingsrätten på den stundande preskriptionen.

Åklagarmyndigheten har framfört att den ansvarige åklagaren under ärendets gång lyfte preskriptionsfrågan i kontakter med tingsrätten och att det bl.a. gjordes samma dag som åtalet väcktes. Södertörns tingsrätt har för sin del beskrivit att domstolen inte fick någon indikation från åklagaren på att preskription var nära förestående för någon av åtalspunkterna i den ifrågavarande stämningsansökan.

Utredningen ger med andra ord inget entydigt svar på vilken information som förmedlades från åklagaren till tingsrätten gällande risken för att åtalet där AA var målsägande skulle preskriberas. Jag bedömer att ytterligare utredningsåtgärder från min sida inte skulle bringa klarhet i den saken. Mot den bakgrunden går jag inte vidare med utredningen i denna del, utan stannar vid de allmänna uttalanden som gjorts ovan.

Tingsrättens handläggning

När ett åtal har väckts ska som redovisats tingsrätten granska att stämningsansökan uppfyller de formella kraven. Vid den inledande kontrollen ska också preskriptionsfrågan uppmärksammas. Detta gäller oaktat brottstypen och oberoende av om åklagaren har upplyst att gärningar inom kort kommer att preskriberas. Att domstolen redan i ett tidigt skede skaffar sig en egen uppfattning om när preskription kommer att inträda och bevakar fristen är avgörande för att den på ett ändamålsenligt sätt ska kunna ta ställning till den fortsatta handläggningen, bl.a. om stämning ska utfärdas och hur den tilltalade ska delges åtalet (jfr JO 2007/08 s. 53, dnr 238-2006).

Av utredningen framgår att tingsrätten utfärdade stämning den 3 september 2025, dvs. dagen efter att det ifrågavarande åtalet kom in till domstolen. Samma dag översände tingsrätten stämningen via e-post till anstalten Kristianstad för delgivning. Av handlingar som Kriminalvården har gett in till JO framgår att det inte gick att utläsa av tingsrättens e-postmeddelande att delgivning brådskade. Anstalten överlämnade stämningsansökan till den tilltalade den 17 september 2025, efter att tingsrätten skriftligen hade påmint om ärendet. När delgivning skedde hade åtalet där AA var målsägande redan preskriberats.

Jag kan konstatera att den aktuella stämningsansökan omfattade ett stort antal åtalspunkter och målsägande som vid tiden för gärningarna var minderåriga. I ett sådant fall måste domstolen givetvis få skälig tid att gå igenom åtalen och bedöma när preskription kommer att inträda och om stämning ska utfärdas. Av tingsrättens yttrande framgår att domstolen i det här fallet inte gjorde en självständig bedömning av preskriptionsfrågan innan stämning utfärdades. En sådan kontroll skulle ha gjorts, och borde ha resulterat i insikten att de ifrågavarande gärningarna inom kort skulle preskriberas. I det läget borde tingsrätten ha informerat anstalten om att delgivning brådskade. Informationen borde även ha

föranlett tingsrätten att följa upp delgivningen tidigare än vad som gjordes. Tingsrätten kritiseras för att den brustit i handläggningen i nu nämnda avseenden.

Kriminalvårdens handläggning

Det finns inga bestämmelser i delgivningslagen eller rättegångsbalken som anger inom vilken tid delgivning ska ske. Det ligger dock i sakens natur att den som ska bistå en myndighet med delgivning inte ska dröja med uppdraget. Att ett delgivningsärende ska fullgöras utan dröjsmål följer också av det allmänna skyndsamhetskrav som gäller för all ärendehandläggning enligt 9 § första stycket FL.

Utredningen visar att anstalten Kristianstad tog emot den aktuella stämningen den 3 september 2025 och att anstalten överlämnade handlingen till den tilltalade först två veckor senare. Av Kriminalvårdens yttrande till JO framgår att hanteringen avvek från anstaltens egna rutiner, där det anges att delgivning ska ske omgående. Även om anstalten inte hade fått någon indikation från tingsrätten på att delgivning brådskade med hänsyn till den förestående preskriptionen, brast handläggningen således i skyndsamhet. Anstalten Kristianstad kritiseras för dröjsmålet.

Avslutande uttalanden

I det granskade fallet brast handläggningen i flera led. En följd av detta var att åtalet där AA var målsägande preskriberades. Den som är målsägande i ett brottmål har ett befogat intresse av att åtalet prövas i en rättegång. Det är beklagligt att en sådan prövning inte kom till stånd i det här fallet till följd av den bristfälliga hanteringen. Ärendena belyser vikten av att samtliga aktörer inom rättsväsendet tar sitt ansvar för handläggningen i liknande fall och fullgör sina uppgifter på ett omsorgsfullt sätt.

Med dessa uttalanden avslutas ärendena.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Karin Hallåker har föredragit ärendena och avdelningschefen Marcus Karlberg har deltagit i beredningen.